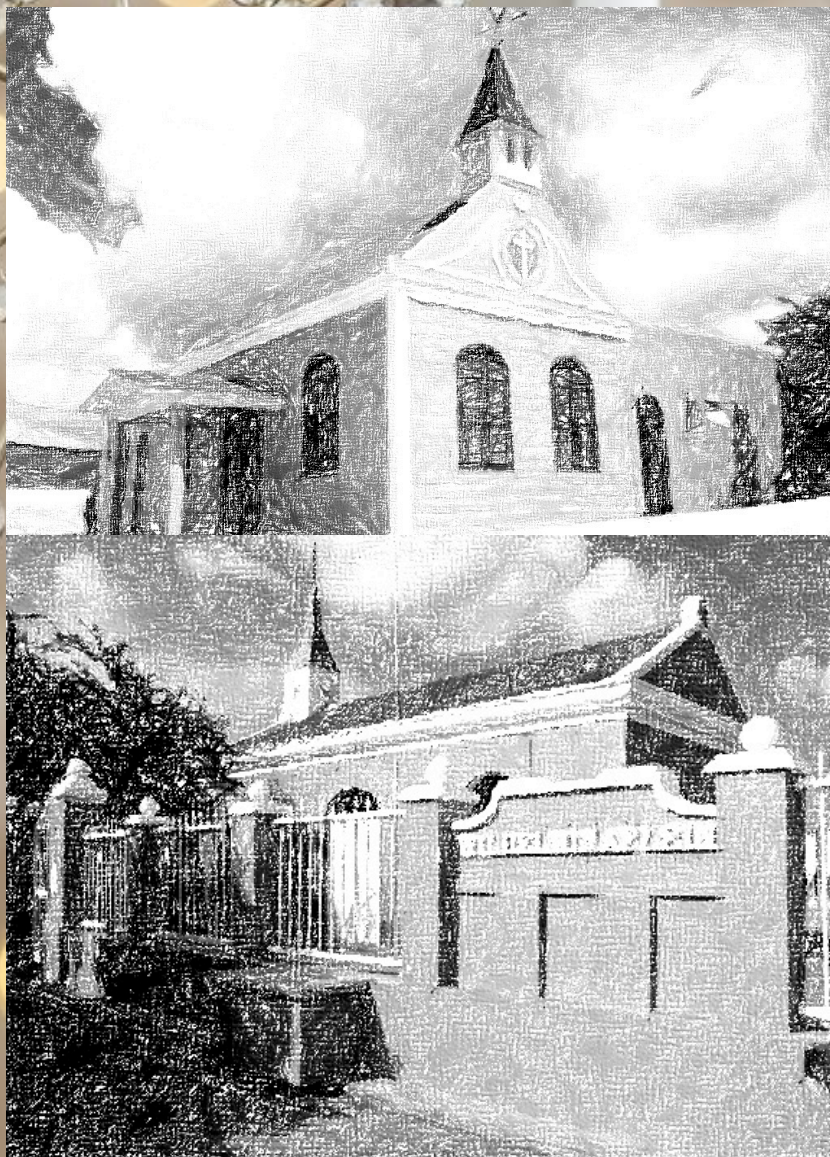

KERKBODE

**KONGREGASHON PROTESTANT UNI BONAIRE
VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE BONAIRE**

**NUMMER 28
KERSTEDITIE 2017**

VERSCHEIJNINGSDATUM 3 DECEMBER 2017

GEMEENTEBLAD VAN DE VPGB TE RINCON EN KRALENDIJK

INHOUD

	<i>pag</i>
Contactgegevens VPGB	3
Erediensten eerste kwartaal 2018	4
Activiteitenagenda eerste kwartaal 2018	5
Bijbelleesrooster december 2017	6
Advent en Kerst: tijd van verlangen	7
Kerstgroet kerkenraad	8
Oud Boneriaanse Kerstviering	9
Van de kerkenraadstafel	10
Gedicht bij het kerstfeest – ‘Ere zij God’ duurt lang	11
Alstublieft, een cadeautje	11
Het Kerstverhaal	12
Ik geloof	14
Over Kerst, over engelen en wat houtsnijwerk	15
De traditie van Kerstfeest vieren	16
Feestweek 500 jaar Reformatie op Bonaire	18
Lutherlezing 25 oktober 2017	20
Lessen van de Hervorming	22
Foto’s Lutherreis	24
Nieuwjaar	25
Voor de kinderen: kleurplaat	27
Colofon	28

CONTACTGEGEVENS VPGB

KERKGEBOUWEN

Rincon Kaya C.D. Crestian

eredienst zondag 8.30 uur
(9.00 uur gezamenlijke dienst)
eredienst zondag 10.00 uur

Kralendijk Plasa Wilhelmina

PREDIKANT

ds. Enrique Vijver (t/m 25-02-2018)
enriquevijver@gmail.com

Kaminda Essequibo 16

tel 7176413

KERKENRAADSLEDEN

Désirée Coffie (praeses, ouderling)
daisycoffie@hotmail.com

Kaya Neptunes 3

tel 7003316

Mary Tjin-Asjoe (scriba, ouderling)
marytjin@gmail.com

Kaya Korona 91

tel +599-9-5273292

Sapphira Coffie (quaestor, ouderling)
sapphiracoffie@hotmail.com

Kaya Den Bosch 4

tel 7017994

Ifna Abreu-Thode (diaken)
ifna1@hotmail.com

Kaya Sirena 5

tel +599-9-5100513

Glenda Pourier-Loo (diaken)
glendaloo@hotmail.com

Kaya J.R. Dominico Herrera 4

tel 7860716

Soila Winklaar (diaken)

Kaminda Tras Di Montana

tel 7002472

Renata Domacassé (ouderling)
rdomacasse@hotmail.com

Kaya Mars 8

tel +599-9-5164252 /
7964252

Danuta de Jong (ouderling)
danutadejong@hotmail.com

Kaya Chi ku Cha 16

tel 7820827

Conny Ferreira (diaken)
conny_ferreira@hotmail.com

Amboina 62

tel 7008254

VERTEGENWOORDIGER VPGB IN EUROPESE DEEL VAN NEDERLAND

Guido Wiersma, gkwiersma@gmail.com

WEBSITE

www.protestantsegemeentebonaire.com

EREDIENSTEN EERSTE KWARTAAL 2018

zondag 10 december <i>Tweede Adventszondag</i>	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. E. Vijver ds. E. Vijver
zondag 17 december <i>Derde Adventszondag</i>	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. E. Vijver ds. E. Vijver
woensdag 20 december <i>Dankdienst</i>	19.00 Rincon <i>90 jaar Cicilio Thode</i>	ds. E. Vijver
zondag 24 december <i>Vierde Adventszondag</i> <i>Kerstnachtdienst</i>	<i>Gezamenlijke diensten</i> 10.00 Kralendijk 23.00 Kralendijk	ds. E. Vijver ds. E. Vijver
maandag 25 december <i>Kerstochtenddienst</i>	09.00 Rincon <i>Gezamenlijke dienst</i>	ds. E. Vijver
zondag 31 december <i>Eindjaarsdienst</i>	19.00 Kralendijk <i>Gezamenlijke dienst</i>	ds. Jaap Luinstra
zondag 7 januari <i>Nieuwjaarsdienst</i>	9.00 Rincon <i>Gezamenlijke dienst</i>	ds. E. Vijver
zondag 14 januari	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. E. Vijver ds. E. Vijver
zondag 21 januari	10.00 Kralendijk <i>Gezamenlijke dienst</i>	ds. Jaap Luinstra
zondag 28 januari	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. E. Vijver ds. E. Vijver
zondag 4 februari	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. E. Vijver ds. E. Vijver
zondag 11 februari	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. E. Vijver ds. E. Vijver
zondag 18 februari	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Jaap Luinstra ds. Jaap Luinstra
zondag 25 februari <i>Afscheidsdienst domi Vijver</i>	10.00 Kralendijk <i>Gezamenlijke dienst</i>	ds. E. Vijver <i>Viering Heilig Avondmaal</i>
zondag 4 maart	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. G. van der Klis ds. G. van der Klis
zondag 11 maart	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. G. van der Klis ds. G. van der Klis

ACTIVITEITENAGENDA EERSTE KWARTAAL 2018

REGULIERE ACTIVITEITEN

Elke maandagavond om 19.45 uur is er Kooroefening in de kerk te Kralendijk.

Elke 1e en 3e zaterdag van de maand is er om 16.00 uur Jeugdclub in de kerk te Kralendijk.

KOPIJ VOLGENDE EDITIE KERKBODE

Het volgende nummer van de Kerkbode (nummer 29) verschijnt op zondag 4 maart 2018. Kopij graag uiterlijk dinsdag 27 februari 2018 aanleveren bij Désirée Coffie (daisycoffie@hotmail.com) en Marga Buys (marga.buys@gmail.com).

UITLEG BIJ HET BIJBELLEESROOSTER

In het Bijbelleesrooster 2017 staat het evangelie volgens Matteüs centraal. Daarnaast zijn er lezingen uit bijvoorbeeld de eerste brief van Petrus en de profeten Jesaja en Ezechiël. Maar 2017 is een bijzonder jaar. Het is het jaar waarin teruggekeken wordt op vijfhonderd jaar Reformatie. Als beginpunt van de Reformatie wordt vaak het moment gekozen waarop Maarten Luther zijn 95 stellingen bekendmaakte. Daarom staan er in dit Bijbelleesrooster veel teksten die gebaseerd zijn op het oude lutherse leesrooster. Dit rooster is de eeuwen door van invloed geweest op het kerkelijk jaar. Zo zijn er veel kerkliederen bij geschreven, zoals de cantates van Johann Sebastian Bach. Vanwege de herdenking van de Reformatie worden in dit Bijbelleesrooster ook enkele oude protestantse gedenkdagen genoemd, zoals Sint Jan (de geboortedag van Johannes de Doper) op 24 juni, de gedenkdag van de Augsburgse Confessie (de eerste protestantse geloofsbelijdenis) op 25 juni en natuurlijk Hervormingsdag op 31 oktober.

Het Bijbelleesrooster is samengesteld door ds. Klaas Touwen, Evangelisch-Luthers predikant te Arnhem. Het rooster is gebaseerd op het Oecumenisch Leesrooster van de Raad van Kerken. Daarnaast houdt het Bijbelleesrooster rekening met de zondagen en de bijzondere feestdagen in het kerkelijk jaar.

BIJBELLEESROOSTER DECEMBER

vr 1	Jeremia 25:15-26	Straflijt
za 2	Psalm 19	Duidelijke taal
zo 3	Jesaja 5:1-7	Zorgzame vriend
ma 4	Jesaja 5:8-17	Afloop
di 5	Jesaja 5:18-24	Brand
wo 6	Jesaja 5:25-30	Angstbeeld
do 7	Jeremia 25:27-38	Geen ontkomen aan
vr 8	Jeremia 26:1-9	Slecht nieuws
za 9	Jeremia 26:10-24	Wat doe je met de boodschapper?
zo 10	Jeremia 27:1-11	Tuig
ma 11	Jeremia 27:12-22	Profeten gezocht
di 12	Jeremia 28:1-17	Onbreekbaar ijzer
wo 13	Jeremia 29:1-9	Bid voor de stad
do 14	Jeremia 29:10-23	Briefwisseling
vr 15	Jeremia 29:24-32	Dreigbrief
za 16	Jesaja 34:1-17	Een zwaard aan de hemel
zo 17	Jesaja 35:1-10	Bloei
ma 18	Jeremia 30:1-11	Geen onevenredige straf
di 19	Jeremia 30:12–31:1	God vergeet zijn volk niet
wo 20	Jeremia 31:2-14	Feestelijke toekomst
do 21	Jeremia 31:15-22	Hoopvol
vr 22	Jeremia 31:23-30	Keer ten goede
za 23	Jeremia 31:31-40	Nieuw verbond
zo 24	Titus 1:1-16	Profielschets
ma 25	Titus 2:1-15	Samenleven
di 26	Titus 3:1-14	Betrouwbare boodschap
wo 27	Jeremia 32:1-15	Koopcontract
do 28	Jeremia 32:16-25	Gebed van Jeremia
vr 29	Jeremia 32:26-44	Herstel
za 30	Jeremia 33:1-11	Feestgedruis
zo 31	Jeremia 33:12-26	Gelukkig, nieuw jaar

ADVENT EN KERST: TIJD VAN VERLANGEN

Domi Henk Vijver

Gedachten bij Lucas 3,1-6

Aan het begin van de grote klimaatconferentie die kort geleden in Bonn (Duitsland) werd gehouden, stonden ze met elkaar opgesteld voor de foto: de politieke wereldleiders. Zij moesten beslissingen nemen die voor het welzijn van de gehele mensheid van groot belang zijn. Veel mensen zullen zich bij die foto hebben afgevraagd op wie van die leiders wij als burgers onze hoop zouden kunnen vestigen. Wie van hen is in staat de wereld te redden van de problemen waar de mensheid onder lijdt? De milieuproblematiek, het probleem van het terrorisme en de vluchtelingenstromen. Wij, de bewoners van deze wereld, zullen het kwaad moeten beteugelen en een leefbare orde maken. Zijn we daartoe in staat en wie wijst ons de weg?

Lucas biedt in zijn evangelie ook een soort foto van de machtige mannen van zijn tijd: Tiberius, keizer te Rome, Pontius Pilatus, regeerder van Judea, de vorsten Herodes, Filippus, en Lysanias, en tenslotte Annas en Kajafas, hogepriesters (Lucas 3,1vv.). Zeven in totaal; de G-7 van die dagen. Het lot van de mensen ligt in hun handen.

De vraag die je bij Lucas tussen de regels door kunt lezen is dezelfde als vandaag. Wie van deze machtige mannen kan ons redden? Wie brengt het ideaal van een goede wereld dichterbij? Dat verlangen is zo oud als de mensheid zelf. In de tijd van advent en kerst horen we het voortdurend: wapens worden omgesmeed tot werktuigen; stampende soldatenlaarzen worden in het vuur gegooid; en de natuur doet volop mee: de leeuw en het rund grazen samen, een kind speelt bij het nest van een slang. De problemen van de wereld – het geweld en het milieu – opgelost!

Bij wie van die politieke leiders is ons verlangen in goede handen? Meteen als Lucas zijn foto heeft getoond van de wereldleiders, voegt hij eraan toe: het woord van God (en dat is het woord dat redding brengt), is niet te horen bij die machtige leiders, maar bij Johannes in de woestijn. Niet dat die politici allemaal slecht zijn. Lucas is niet negatief over de politici. Wie weet doen sommigen wel hun best. Maar ze missen de kern. Die kern is volgens Lucas wel te vinden bij Johannes en Jezus en daarom klinkt het goddelijk woord van redding bij hen.

Wat is het bijzondere van Johannes en Jezus? Beiden trekken zich voor een tijd terug in de woestijn. Dat is de kern. In de woestijn ga je dood van ellende en dorst. De woestijn staat voor al het menselijk verdriet en lijden. Wie vrijwillig de woestijn ingaat, laat zien dat hij solidair is met de lijdende mensen. En dat is de enige manier waarop je het kwaad in de wereld kunt bestrijden. Johannes en Jezus roepen op tot bekering, want alleen als mensen zelf veranderen kunnen zij een bijdrage leveren aan een betere wereld. Jezus en Johannes laten zelf zien wat dat betekent: in de woestijn leer je solidariteit met lijdende mensen, en alleen op die manier is redding mogelijk.

Wie redding voor zichzelf en voor de wereld zoekt, zal als Johannes en Jezus door de woestijn heen moeten. Een pijnlijk proces van persoonlijke verandering. De hoogten van menselijke zekerheden en arrogantie moeten worden geslecht; de kloven van onze vooroordelen moeten worden gedicht. Alleen in zo'n proces van verandering kunnen wij de weg van de Heer vinden.

En Lucas durft een belofte aan voor degenen die meegaan met Jezus en Johannes: al wat leeft zal zien hoe God redding brengt!

Beste Gemeenteleden en Vrienden van de VPGB,

Wanneer U dit Kerkblad in Uw handen heeft, dan is de Adventstijd net begonnen. Iedere zondag wordt er een kaars meer aangestoken; vier zondagen achter elkaar.

Vroeger in Oost Europa werd er door alle joodse gezinnen op Sabbatsavond een lichtje aangestoken om de komende Messias de weg te wijzen. Een paar strofen van een reislied van Michaël Steehouder wil ik hier bij noemen:

*Op een stem van ver gehoord,
gaan wij onze wegen voort.
Leven is een lange reis,
en al gaande word je wijs.*

*Door de wereld, door de tijd,
klinkt 'n woord dat ons bevrijdt:
Leven is een lange reis,
en al gaande word je wijs.*

*Gaan wij onze wondere wegen
door de wereld door de tijd
om elkaar tot levenszegen
zo nabij als God te zijn.*

We hebben allemaal zo onze eigen dromen, over onze toekomst of de toekomst van onze (klein)kinderen. Soms spatten die dromen ruw uiteen. Onze dromen zijn vaak dichtbij huis en voor de hand liggend. Dromen die werkelijkheid kunnen worden. De profeet Jesaja had een droom, een visioen, die uit een andere wereld leek te komen. Een volk, dat zucht onder overheersing van de vijand, maar ook een volk dat een groot licht ziet en hoop op bevrijding ziet gloren. Dwars door de woestijn heen. Over deze dromen horen wij weer in de kersttijd. Zo 'n droom, visioen, betekent hoop voor mensen die worden geknecht door onderdrukkers. Zo'n droom kan richting geven aan ons leven, ons hopen en werken. Met zo'n droom kun je op zoek gaan naar nieuwe wegen.

De schrijvers van het Evangelie zagen in de geboorte van Jezus het begin van een nieuwe tijd.

Eindelijk zal het Koninkrijk van God, waarin vrede en gerechtigheid heersen, aanbreken. Dit Kind zal in zijn leven die droom waar gaan maken. Deze geboorte, die we ieder jaar met Kerst vieren en gedenken is nog maar een hoopvol begin.

Straks bij de jaarwisseling 2017-2018 staan we stil bij wat er in de afgelopen tijd is opgebouwd, is geprobeerd en niet gelukt of deels gelukt. Om weer even te overzien de weg die wij gegaan zijn, de keuzes die we hebben gemaakt, de zorgen en rampen die ons overvielen, de nieuwe kansen die we oppakten of lieten liggen, het gemis dat we voelen, de gezichten die ons voortdurend voor de geest staan, om alles even neer te leggen onder de ontferming van de Heer.

Een nieuw jaar volgt. Dat gaat ieder van ons met verschillende vooruitzichten in. Maar wij geloven dat ook het komende jaar een jaar van onze Heer zal zijn. Moge Hij ons behoeden.

Ik hoop dat U een mooie Advent zult hebben dit jaar, en wens U een goede kersttijd en een gelukkig 2018 toe!

Desiree Coffie, preses kerkenraad VPGB

oud Boneriaanse Kerstviering

In een huisje, gelegen tussen half verdorde heuvels
van waaruit men in de verte kan genieten
van het kletterende geluid van de zee,
woont een bescheiden familie
vervuld met vreugde,
zich voorbereidend voor de grote dag,
die men jaarlijks herdenkt.

Er is veel te doen.
Het huisje krijgt een kalkbeurt.
Kostuums en jurken worden uit de kast gehaald
en geëxposeerd aan de zon.
Dagen van tevoren
wordt het beste schaap of geit uitgekozen,
om geslacht te worden voor de traditionelr kerstmaaltijd.

's Avonds voor het portaal
met het licht van de lantaarn
dat onder het dak hangt,
gesteund door verlichting van de sterren
die aan het heelal schitteren,
liggen de kinderen op de vloer
aandachtig luisterend naar hun ouders,
die het kerstverhaal vertellen.

In een hoek van het huisje
staat een 'palu di lele' als kerstboom.
Versierd met kallebassen van allerlei kleuren.
Vol met wenskaarten en
omringd door kinderen, die luidkeels
kerstliederen zingen.
Het gezang weergalmt in de heuvels
in de stille kerstnacht.

Met een blijde hart,
na een eredienst
wenst ieder mekaar een zalig kerstfeest;
Dit alles reflekteert een hechte band
tussen de mensen.
De ene bezoekt de andere,
mekaar ondersteunend en mekaar
al wat goed is, zomede broederschap, toewensend.

*Mevr. Linda Coffie-Frans
Bonaire, 14 November 1996*

VAN DE KERKENRAADSTAFEL

-Wij zoeken nieuwe kerkenraadsleden! De Kerkenraad verzoekt aan een ieder die zich geroepen voelt om onze kerkgenootschap te helpen opbouwen en steun te bieden opdat het voortbestaan van onze VPGB gewaarborgd kan worden, contact op te nemen met onze scriba mw. Mary Tjin-Asjoe. (marytjin@hotmail.com)

-De kerkenraad heeft ook vrijwilligers nodig om mee te helpen met het uitvoeren van de diverse taken. Bent u bereid ons een helpende hand aan te reiken; neem dan contact op met onze scriba mw. Mary Tjin-Asjoe. (marytjin@hotmail.com)

-Is er nog een organist/pianist in onze gemeente? Indien ja, zoudt U ons kunnen bijstaan door ook diensten te willen begeleiden op onze kerkorgels? Laat ons het even weten aub!

-Op 17-12-2017 wordt dit jaar een kerstpresentatie gegeven, door onze kinderen en jongeren, in de kerk te Kralendijk om 19.00 uur, o.l.v. mw. Sapphira Coffie en mw. Karin den Ouden.

-Kerstmiddagdienst vieren we 24-12-2017 in de kerk te Kralendijk om 23.00 uur en op kerstmorgen 25-12-2017 vieren we de geboorte van Christus in de kerk te Rincon om 09.00 uur. In beide diensten zal het koor Kyrie Eleyson, o.l.v. mw. Marian Luinstra-Passchier, haar medewerking verlenen.

-Op zondag 31 december wordt er om 19.30 uur in de kerk te Kralendijk het Oudjaarsdienst gehouden. Of u nu in Rincon, Kralendijk of elders woont; u bent er van harte voor uitgenodigd om deze dienst mee te vieren.

-Op zondag 7 januari 2018 hebben we vervolgens een gezamenlijke Nieuwjaarsdienst in de kerk te Rincon, gevolgd door een gemeente-brunch. De kosten per brunch zijn: \$20.00 per volwassene, kinderen van 5-12 \$10.00. Kinderen jongeren dan 5 jaar eten gratis mee. Indien u deel wenst te nemen aan deze gemeente-brunch, dan verzoekt de kerkenraad u om uw naam (en die van degenen die met u meekomen) op te geven aan een kerkenraadslid na de diensten van de komende dagen, doch uiterlijk 31-12-2017. Graag ook uiterlijk 31-12-2017 voor betaling zorgdragen bij de kerkenraadslede van dienst.

De komst van de ene predikant betekent het vertrek van de andere. ds. Enrique Vijver neemt in de dienst van 25 februari 2018 afscheid. Dan is de periode waarvoor ds. Enrique naar Bonaire is gekomen (5 maanden) om en zal hij teruggaan naar huis (Nederland). Vanaf de eerste zondag in maart 2018 zal ds. Gerard van der Klis –geen onbekende voor onze gemeente- onze diensten leiden. Een enkele van U zal zich hem herinneren: hij is onze predikant geweest gedurende de maanden febr-mrt-apr 2017.

De kerkenraad wenst u een Zalig Kersteest en een Gelukkig Nieuwjaar toe.

GEDICHT BIJ HET KERSTFEEST – ‘ERE ZIJ GOD’ DUURT LANG

Domi Ben Hengeveld

‘Ere zij God’ duurt lang

Ik zou de kerstgeschiedenis vertellen.
De kleintjes kwamen kleintjes om het orgel staan.
Ik hoorde wel, dat iemand stond te bellen,
Maar onder ‘t zingen kon ik niet naar voren gaan.
‘k Had anders eerst wel uit het raam gekeken,
Maar dat was nú, vond ik, de eer van God te na.
‘t Zou oneerbiedig zijn de zang te breken,
Wij zongen - tweede stem - het lied der eng’len na.
‘Ere zij God’ duurt lang en ‘Vrede op aarde’.
Ik liet maar bellen tot het allerlaatste refrein.
Toen zag ik, Wie er door de ruiten staarde:
Het Kind vroeg in een kind, of Hij er bij mocht zijn.

Okke Jager; uit: ‘Worden als een kind

ALSTUBLIEFT, EEN CADEAUTJE

Domi Ben Hengeveld

Als ik mijn lieve oma zaliger rond feest- of verjaardagen vroeg wat ze graag wilde hebben, dan zei ze altijd: “iets dat op gaat”.

Een fles port is altijd welkom, thee, of koffie, of gewoon iets lekker luxe voor in de badkamer, want zo zei ze dan en velen van ons met haar: “we hebben alles al”.

Gezegend de mens die tevreden kan zijn met wat zij of hij heeft. Geweldig is dan ook om te zien hoe mensen hun kerstpakketten doorgeven aan anderen die het beter kunnen gebruiken.

Naast een cadeautje “dat op gaat” is er nog een ander alternatief: Geef de ander een ervaring, een beleving, een mooie herinnering.

In de maand december willen wij u als kerk volop de gelegenheid geven zulke mooie momenten met elkaar te delen. Hoe fijn kan het ook zijn om samen te zingen, om met een feestelijk gevoel samen naar de kerk te gaan. Om met elkaar te eten en cadeautjes te delen.

Herinneringen zijn vaak een langer leven beschoren dan materiële dingen. Het kerstfeest roept de herinnering aan de geboorte van Jezus bij ons op. Maar niet alleen dat. We worden ook weer bepaald bij al die keren dat we het feest gevierd hebben: als kind, als volwassene, soms met veel gezelligheid, soms ook in een verdrietige stemming omdat we iemand aan onze kersttafel moeten missen. Maar welke herinneringen we ook hebben, het verhaal over Jezus komst in deze wereld en de inspiratie die dat onder mensen teweeg brengt blijft doorgaan. In die zin is het een heel bijzonder cadeautje: Het kan niet op!

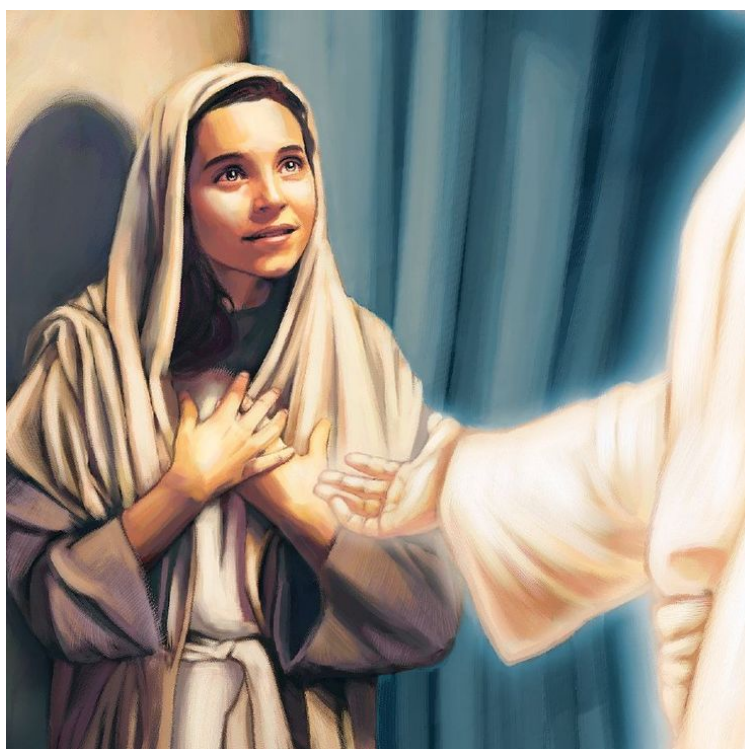
Komt u ook weer mooie ervaringen opdoen?
U bent van Harte welkom!

HET KERSTVERHAAL (UIT DE BIJBEL)

AANKONDIGING VAN DE GEBOORTE VAN JEZUS

In de zesde maand zond God de engel Gabriël naar de stad Nazaret in Galilea, naar een meisje dat was uitgehuwelijkt aan een man die Jozef heette, een afstammeling van David. Het meisje heette Maria. Gabriël ging haar huis binnen en zei: "Gegroet Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je." Ze schrok hevig bij het horen van zijn woorden en vroeg zich af wat die begroeting te betekenen had. Maar de engel zei tegen haar: "Wees niet bang, Maria, God heeft je zijn gunst geschonken. Luister, je zult zwanger worden en een zoon baren, en je moet hem Jezus noemen. Hij zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd, en God, de Heer, zal hem de troon van zijn vader David geven. Tot in eeuwigheid zal hij koning zijn over het volk van Jakob, en aan zijn koningschap zal geen einde komen."

Maria vroeg aan de engel:
"Hoe zal dat gebeuren? Ik heb immers nog nooit gemeenschap met een man gehad."
De engel antwoordde:
"De heilige Geest zal over je komen en de kracht van de Allerhoogste zal je als een schaduw bedekken. Daarom zal het kind dat geboren wordt, heilig worden genoemd en Zoon van God. Luister, ook je familielid Elisabet is zwanger van een zoon, ondanks haar hoge leeftijd. Ze is nu, ook al hield men haar voor onvruchtbaar, in de zesde maand van haar zwangerschap, want voor God is niets onmogelijk." Maria zei: "De Heer wil ik dienen: laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd."
Daarna liet de engel haar weer alleen.

DE GEBOORTE VAN JEZUS

In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië. Iedereen ging op weg om zich te laten inschrijven, ieder naar de plaats waar hij vandaan kwam. Jozef ging van de stad Nazaret in Galilea naar Judea, naar de stad van David die Betlehem heet, aangezien hij van David afstamde, om zich te laten inschrijven samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was. Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in een doek en legde hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad.

Niet ver daarvandaan brachten herders de nacht door in het veld, ze hielden de wacht bij hun kudde. Opeens stond er een engel van de Heer bij hen en werden ze omgeven door het stralende licht van de Heer, zodat ze hevig schrokken. De engel zei tegen hen: "Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen, dat het hele volk met grote vreugde zal vervullen: vandaag is in de stad van David voor jullie een redder geboren. Hij is de messias, de messias, de Heer. Dit zal voor jullie het teken zijn: jullie zullen een pasgeboren kind vinden dat in een doek gewikkeld in een voederbak ligt." En plotseling voegde zich bij de engel een groot hemels leger dat God prees met de woorden: "Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft."

Toen de engelen waren teruggegaan naar de hemel, zeiden de herders tegen elkaar: "Laten we naar Betlehem gaan om met eigen ogen te zien wat er gebeurd is en wat de Heer ons bekend heeft gemaakt." Ze gingen meteen op weg, en troffen Maria aan en Jozef en het kind dat in de voederbak lag. Toen ze het kind zagen, vertelden ze wat hun over dat kind was gezegd. Allen die het hoorden stonden verbaasd over wat de herders tegen hen zeiden, maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken. De herders gingen terug, terwijl ze God loofden en prezen om alles wat ze gehoord en gezien hadden, precies zoals het hun was gezegd. Toen er acht dagen verstreken waren en hij besneden zou worden, kreeg hij de naam Jezus, die de engel had genoemd nog voordat hij in de schoot van zijn moeder was ontvangen.

IK GELOOF

Henk Vijver

IK GELOOF

ik geloof
dat ik word
gedragen en gedreven
door een geest
van liefde en van leven.

ik geloof
dat ik er ben
dankzij het spreken
van een goddelijke stem.

ik geloof
dat mijn leven rijpt
in het doorgaan van de tijd
en ooit zijn zin ontvangt
uit een liefdevolle hand.

Uit: Henk Vijver, God in de berm. Geloof in verzen en verhalen. Kampen 2007

OVER KERST, OVER ENGELEN EN WAT HOUTSNIJWERK

Domi Ben Hengeveld

Een poos geleden bezocht ik een museum voor hedendaagse kunst. Niets bijzonders zult u zeggen. Maar in een van de zalen, in een hoek lag een stapel met grote, oude houten takken. Op het eerste gezicht was daaraan niets bijzonders te ontdekken, de takken hadden geen schoonheid en geen waarde.

Wat moest dit voorstellen? Wellicht een stapel brandhout?

Toen ik dichterbij kwam, was ik verrast: kleine delen van de takken, verstopt in de stapel, bleken engelen te zijn. Engelen ooit gesneden uit hout, wormgaatjes waren te zien, er zat nog wat goudverf aan. De engelen leken vergroeid te zijn met de takken, bijna alsof zij zelf een natuurlijk stuk tak waren. Rondom de stapel lopend ontdekte ik een aantal van deze engelen. Ik keek vanaf verschillende standpunten, van boven, knielend, van de zijkant... Steeds weer zag je andere details van de engelen, werden ze op een bijzondere manier deel van heel de houtstapel.

Wat doen zij hier?
Waar gaat dit over?

De kleine houten engel was ooit zelf een tak of boomstam geweest. Hoe zag hij toen eruit? Was de engel er al? Waar was hij dan? Binnen in het hout? Of werd de engel pas een engel toen hij werd gesneden uit het hout? Wie deed dat? Welke gevoelens en gedachten begeleidden de engel bij zijn ontstaan?

Deze grote onaanzienlijke stapel met takken... Zit in iedere tak een engel? Hoe neem je hem waar? Wellicht zou er ook iets heel anders in kunnen zitten? Waar zou nog een engel in verborgen kunnen zijn? Hoe snijd je engelen uit? Kunnen de engelen er ook anders uit zien?

Bestaat de vorm echt? Of alleen binnen de gedachten van degene die het snijwerk doet en degene die de engel ziet? Hoe wordt een engel een engel?

Als je engelen met goudverf ziet, is de gedachte aan Kerst niet ver weg. Toch gingen mijn gedachten niet zo zeer naar de engelen in het Kerstverhaal of in onze versierde kerken en huizen. Zouden ook in mensen engelen verborgen kunnen zijn? Engelen, boden van God, boden van Zijn liefde, kwetsbaarheid, gerechtigheid...?

Kunnen engelen verborgen zijn in mensen die op het eerste gezicht weinig waarde en schoonheid lijken te hebben?

Wie ziet de engel binnen in de dorre oude tak? Hoe snijd je een engel uit? Wie doet dat? Het leven? God? Doet het pijn om tot engel gesneden te worden? Welke vorm zou de engel in mij krijgen, welke bode zou verschijnen? Wat is zijn boodschap?

De kern van het Kerstverhaal is dat God mens wordt, dat Hij dichtbij komt tot in het binnenste van mensen, van de wereld. Hij neemt gestalte aan in het kind Jezus, in de 'zonen en dochters van God', zoals Jezus zijn volgelingen noemt, in ons. Laten wij toe dat wij gesneden worden tot engel, tot zijn bode? Met deze vraag ga ik naar Kerst toe.

U allen gezegende Kerstdagen en een heel goed nieuw jaar gewenst,

ds. Ben Hengeveld

DE TRADITIE VAN KERSTFEEST VIERN

Domi Ben Hengeveld

De kerstboom versiert, lekker eten op tafel, veel lichtjes in allerlei soorten en maten, de Kerstman die langskomt om gul cadeaus te geven. Zo ongeveer ziet het Kerstfeest eruit zoals de meesten van ons dat kennen. We weten niet beter dan dat het altijd zo geweest is, al tweeduizend jaar, sinds de geboorte van Christus. Want dat is immers wat er gevierd wordt. Toch? Of niet?

Voordat we ingaan op hoe het kerstfeest in de middeleeuwen werd gevierd, is het wellicht leerzaam om te kijken hoe het kerstfeest ontstaan is. Het is niet bepaald een feest wat er ineens, van de ene op de andere dag was. Het kerstfeest is namelijk veel ouder dan 2000 jaar. Het is een feest dat ver daarvoor in met name Noord-Europa werd gevierd. Van oorsprong is het het Joel-feest. Dat feest werd gevierd vanaf midden december tot januari, ook wel het midwinterfeest genoemd.

De oude Germaanse stammen gebruikten een maandkalender om het tijdstip te bepalen waarop het feest begon. Een houten blok, versiert met dennenappels, hulst en mistletoe (het Joel-blok) werd in brand gestoken. Hierbij werden belangrijke eden gezworen. Een eed gezworen bij het branden van het Joel-blok werd als een van de zwaarste gezien die men kon afleggen. Het feest zelf duurde twaalf dagen. Aan het einde hiervan werden de resten van het Joel-blok verbrand, om zo het nieuwe jaar in te luiden. Gedurende het Joel-feest werd er veel gegeten en gedronken.

Hierin zijn al een aantal dingen te herkennen in ons kerstfeest. Zo duurt het kerstfeest of beter gezegd de kersttijd ook twaalf dagen, tot aan Drie-Koningen. Ook nu beloven we aan het nieuwe jaar dat we ons aan onze goede voornemens houden. Tijdens de feestdagen branden overal lichten en soms ook vuren. Eten en drinken staan hierbij centraal. Dat eten en drinken had in de oudheid een andere betekenis. Men ging immers een periode van schaarste tegemoet. In de winter is weinig voedsel voorhanden, en men moest het doen met de voorraden en wat de jacht eventueel nog opbracht. Pas rond Pasen konden de eerste oogsten verwacht worden. Ook het feest van Sint Maarten, waarbij de kinderen langs de deuren gaan voor snoep, kent zijn oorsprong in onze oudheid. Zo vlak voor de winter moesten de armen ook aan eten zien te komen. Dat deden ze door bedelend langs de deuren te gaan.

Voor de christenen was het kerstfeest al wel bedoeld om de geboorte van Christus te vieren. Tot aan de vierde eeuw werd Kerst niet op een bepaalde datum gevierd, maar in april, soms ook in mei, december, ja zelfs november. Daar kwam verandering in toen Paus Julius I (337 - 352) de datum vastlegde op 25 december. Het is niet helemaal duidelijk waarom hij die datum gekozen had. De meest waarschijnlijke theorie is dat hij op die manier af kon rekenen met de heidense gebruiken. Met onderdrukking van de heidenen was het lastig om hen van hun oorspronkelijke geloof af te brengen. Dat zou alleen maar op verzet stuiten. Makkelijker was het om hen hun gebruiken te laten houden, maar er een andere uitleg aan te geven.

Door de eeuwen heen verdwenen de oude gebruiken naar de achtergrond, en kwam meer en meer de nadruk te liggen op het christelijke aspect van het feest. Lange tijd werd echter niet het Kerstfeest zelf gevierd, maar het Drie-Koningenfeest. Dat is de dag dat volgens de vertelling de Drie Wijzen uit het Oosten de pasgeboren Christus kwamen bezoeken, en daarbij geschenken mee brachten. Ook zou dit de dag zijn dat Christus gedoopt werd. Men vierde deze dag door elkaar cadeaus te geven, zoals de Drie Wijzen dat deden.

De gebruiken zoals wij die nu kennen met Kerstmis zijn grotendeels overgekomen uit de middeleeuwen. In de middeleeuwen werd er vaak gans gegeten. Later, na de ontdekking van Amerika, stond vanaf midden 1500 kalkoen op het menu. De kalkoen was makkelijk vet te mesten en goedkoper. In Engeland kent met de humble pie. Dit is een taart oorspronkelijk gemaakt van de humbles van een hert: hart, lever, hersenen en alles wat niet door de rijken werd gegeten. De rijke dames en heren kregen de goede stukken vlees, de bedienden maakten van de restanten de humble pie. Tegen het einde van 1700 was dit een van de belangrijkste kerstgerechten geworden.

Wat natuurlijk ook niet mag ontbreken is de traditionele kerstboom. De boom was een belangrijk symbool in bijna elke heidense cultuur. De druïden vereerden bijvoorbeeld de eik. De Vikingen versierden sparren- en essenbomen met oorlogstroeën. In de middeleeuwen werden door de Kerk bomen versierd met appels. Dit deden ze op Kerstavond, wat zij "Adam en Eva Dag" noemden. In de zestiende eeuw was het de gewoonte om een sparreboom, versierd met papieren bloemen, door de straten te voeren. Op het dorpsplein werd de boom neergezet, en men vierde een groot feest. Aan het eind van dat feest werd de boom ritueel verbrand.

Alle gebruiken hebben één ding gemeen: het waren festiviteiten rond het midwinterfeest. Bovendien hangt het sterk af van wanneer je kijkt hoe kerst gevierd werd. Door de eeuwen heen waren er verschillende gebruiken en manieren om het te vieren. Langzaam maar zeker is het feest geworden tot wat wij nu kennen. Oude heidense gebruiken en rituelen, gemengd met christelijke, verrijkt met soms lokale gebruiken en gewoonten, overgoten met een sausje commercie, hebben kerst gemaakt tot wat het nu is. Zelfs nu kan het per gezin verschillen hoe het gevierd wordt. In ieder geval proberen de meesten wel iets speciaal met kerst te doen, al was het alleen maar voor de gezelligheid met familie of vrienden.

FEESTWEEK 500 JAAR REFORMATIE OP BONAIRE

Marian Luinstra

Met een feestelijk programma herdacht de Verenigde Protestantse Gemeente van Bonaire de start van de Reformatie. Ook op Bonaire heeft die beweging de nodige sporen achtergelaten, eerst vanuit de West-Indische Compagnie, vanaf 1636. Later, rond 1930, hernieuwd door enkele families in Rincon. Daarom startte deze feestelijke herdenking met de mooie film “Luther” in een sfeervolle setting in Rincon. Ook het spetterende concert met vele medewerkenden van binnen en buiten onze kerkelijke gemeente vond een week later daar plaats. Sound of Praise, harp-, gitaar-kuarta-, fluit-, piano en orgelspelers en zangers presenterden zich op deze gevarieerde muziekavond.

PROGRAMMA FEESTWEEK 500 JAAR REFORMATIE BONAIRE

Zaterdag 21 t/m dinsdag 31 oktober 2017

PROTESTANTSE KERK KRALENDIJK en RINCON

Dag/datum	Programma	Waar	Hoe laat
Zaterdag 21	Filmavond voor jong en oud	Rincon	19.00
Zondag 22	Eredienst met het thema “Hoe heten wij/ wie zijn wij”	Rincon	8.30
Dinsdag 24	Zangavond: Liederen en verhalen rond Luther	Kralendijk	10.00
Woensdag 25	Lezingenavond: “Protestant toen / Protestant vandaag” .	Kralendijk	19.30
Zaterdag 28	Miniconcert met vele medewerkenden	Rincon	19.30
Zondag 29	Eredienst met Heilig Avondmaal Thema: “Een vaste burcht”	Kralendijk	10.00
Dinsdag 31	Feestelijke eredienst met medewerking van solisten, Sound of Praise en koor Kyrie Eleison. Thema: “Veilig als het licht”	Kralendijk	19.30

Iedereen is welkom!

Alle bijeenkomsten zijn vrij toegankelijk. Vrije giften ter dekking van de onkosten zijn welkom. De meeropbrengst is voor het onderhoudsfonds van de kerk.

Tijdens deze avond kon een beter orgel in gebruik genomen worden, in bruikleen gegeven door de familie Jaap Kos. De avond werd besloten met een uit volle borst gezongen “Grandi Bo Ta”.

Verdieping werd gevonden in de zangavond, waarbij domi Enrique de teksten van enkele geliefde liederen een nadere duiding gaf. Domi Jaap verhaalde met enkele beelden van de Lutherreis die wij gemaakt hadden in september, en dhr Walter Coffie bracht in herinnering hoe de Reformatie op Bonaire zijn intrede heeft gedaan.

Bezinning en verdere verdieping vondplaats tijdens de lezingenavond waarin domi Jaap de impact van de reformatie schetste van en op de wereld van toen, en domi Enrique ons in een tiental stellingen meenam naar de betekenis van de reformatie in de wereld van nu. Elders in dit nummer leest u hier meer over.

Met een avondmaalsdienst “ Een vaste burcht” en een ingetogen feestelijke Reformatiedienst “ Veilig als het licht” op dinsdag 31 oktober werd de feestweek beëindigd. Met als voornaamste boodschap dat de reformatie door moet gaan, met de gemeente als drager van de goede boodschap én met een opdracht voor de wereld, ook voor die van Bonaire. Het organisatiecomité bestond uit Denise en Albert Crestian-Coffie, en Marian en Jaap Luinstra-Passchier. Samen kijken ze terug op een welbestede feestweek. De bijdragen van de aanwezigen – buiten de collecten in de kerkdiensten – bedroegen in totaal 205 \$. Omdat de kosten van de feestweek door anderen werden gedragen kon dit bedrag geheel worden overgedragen aan de Penningmeester van de Kerkenraad.

LUTHERLEZING 25 OKTOBER 2017

Domi Jaap Luinstra

* Reformatie, toen

Wereldwijd staat dit jaar bekend als het Lutherjaar. Alom in de protestantse wereld wordt in de maand oktober aandacht besteed aan Refo-500. Uiteraard willen we daar op Bonaire niet bij achter blijven. Daarom richten we onze aandacht op de persoon én op het werk van Maarten Luther, een man die geschiedenis schreef en wiens invloed vandaag nog alom merkbaar is, in de kerk, maar zeker ook in de samenleving en in de cultuur. En niet alleen in Duitsland, maar in elk werelddeel.

* Twee initiatieven van Luther zijn bepalend:

1). De publicatie van de stellingen in **Wittenberg, 31 oktober 1517**,

Die stellingen bleken bedreigend bleken te zijn voor de paus en voor de kerk. Luther wilde een gesprek op gang brengen over misstanden in de kerk, bv. Over de afluathandel. De monnik én handelaar Johann Tetzel, handelaar in zielenheil reisde in Duitsland stad en land af. Een kruis en de pauselijke vlag torenden hoog boven hem uit. Het officiële doel was het inzamelen van geld voor een renovatie van de Sint-Pietersbasiliek in Rome, maar de opbrengst moest ook de uitspattingen van de paus bekostigen. De kerkelijke infrastructuur slokte enorme geldbedragen op.

Hij deed goede zaken, want de burgers trokken graag hun beurs voor het document, dat *'volledige kwijtschelding van alle boetedoeningen'* beloofde. Maar Luther stelde: De Bijbel rept niet over het vagevuur of de mogelijkheid om een plekje in de hemel te kopen. Zielenheil is er enkel door de genade van Jezus Christus, *sola gratia*.

2) Op kasteel de **Wartburg** vertaalde Luther in **1521** het Nieuwe Testament vanuit het Grieks in het Duits. In die tijd was net de boekdrukkunst uitgevonden. De Bijbel kwam nu binnen het bereik van de gewone mensen! Dat was uniek! Voordien beschikte enkel de priester over de Bijbel! En ook die beschikte enkel maar over de Latijnse vertaling, de vulgata. .

* De **impact** van deze twee initiatieven:

Luther was in menig opzicht niet enkel de initiator voor veranderingen in kerk en theologie, maar ook de **katalysator**, de gangmaker van tal van **ontwikkelingen in de maatschappij**.

1) **Mondigheid**. Mensen in de kerk worden mondige mensen. Ze hebben geen priester of paus meer nodig om tot God te komen. . Kernvraag van Luther was: *'hoe vind ik een genadig God?'* Het middeleeuwse denken was dat je genade moest verdienen. Luther stelde: je wordt gerechtvaardigd door het geloof: *sola fide!* Je mag er zijn, je hoeft niets te verdienen. Als gedoopte ben je een mondig mens. Er zit niets tussen God en de mens. jou! Zo introduceert Luther een nieuwe verhouding tussen God en mens.

Mondigheid in de kerk betekent ook: in de eredienst moet de gelovige aan het woord komen. Zang is niet enkel voorbehouden aan de priester of een koor, de gelovige moet zelf zingen: Luther was een musicus en leerde de gemeente zingen

2) **Onderwijs**. In de Middeleeuwen waren verreweg de meest mensen analfabeet. Er was geen leerplicht, zelfs geen recht op onderwijs. Luther benadrukte dat mensen moesten kunnen lezen en schrijven. Men moest ook zelf de Bijbel kunnen lezen om niet afhankelijk te zijn van de priester. Luther drong er bij vorsten op aan om scholen te bouwen en leerplicht in te voeren.

3) Herwaardering van **Huwelijk/Gezin**. De kerk van de Middeleeuwen hanteerde een dubbele moraal. Het celibaat stond in hoog aanzien. Monniken, priesters etc. moesten een kuisheidsbelofte afleggen. Anderzijds: grote ontucht, bijv. losbandige pausen. Bisschoppen dito. Zij meenden dat zij – als opperklasse - in de kerk ver verheven waren boven de regels. Vrouwen stonden in laag aanzien, werden gezien als minderwaardige wezens. Luther noemde het

celibaat een 'uitvinding van de duivel'. Trad zelf – als monnik – in het huwelijk met een non: Katharina von Bora. Veel kloosters liepen daarop leeg. Veel pastoors werden Lutheraan en trouwden met hun huishoudster. Luther benadrukte het belang van een christelijk huwelijk en het christelijke gezin. In Luthers geschriften zijn het huwelijk, familie, opvoeding belangrijke thema's.

4) Belang van de Media. Luther vertaalde de Bijbel en speelde een grote rol in de vorming van de Duitse taal die vandaag de dag wordt gesproken. Dat zie je vervolgens alom in protestantse landen. De Statenvertaling in Nederland vormde bijv. de Nederlandse taal. In Engeland de King James Version. Luther was een mediaman die goed wist in te spelen op trends en gebruikte handig de boekdrukkunst om het Woord van God en andere Lutherse geschriften opinies in razend tempo in Europa te verspreiden. Dit zette aan tot **opnieuvorming**.

5). Herwaardering van het dagelijkse leven en de arbeid.

In de Middeleeuwen was het kerkelijk leven een enorm bedrijf. Kerkenwerk was pas echt werk. Jongemensen werden opgeroepen om monnik of non te worden en om de beloften van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid af te leggen. Men keek neer op boeren en arbeiders, . mensen die hun leven niet in dienst van God en de Heilige Roomse kerk hadden gesteld. Luther stelt dat ook het dagelijkse leven, in dienst staat van God. Wie vlijtig en betrokken in het leven staat prijst God daarmee. Niet alleen een priester is door God geroepen, een boer, een arbeider, een winkelier niet minder. Van ouds bestond de bevolking uit 3 groepen: de geestelijkheid, de adel, inclusief en dan – helemaal onderaan - de gewone burger. Daar keek men op neer. Maar het werk van een boer is niet minder dan dat van een priester of van een soldaat.

Vóór Luthers tijd erkende men eigenlijk geen wetenschap dan enkel de theologie. Heel belangrijk bij Luther is de herwaardering van alles buiten de theologie om.

Zo bleek Luther op tal van gebieden een trendsetter. Met hem brak er een nieuwe tijd aan!

LESSEN VAN DE HERVORMING

Henk Vijver

Aan de hand van een paar stellingen wil ik graag iets vertellen over de actuele betekenis van de kerkhervorming die 500 jaar geleden plaatsvond.

1. Een nieuwe godsdienstige beweging ontstaat doorgaans als spontane geloofsuiting, maar krijgt na verloop van tijd te maken met organisatie en institutionalisering.

Zo zijn de volgelingen van Jezus begonnen: als een vrije en spontane geloofsbeweging die geen organisatie en geen regels kende. Men leefde in de vrijheid van de Geest. Maar na verloop van tijd ontwikkelt de beweging zich tot een kerk. Men heeft wel gezegd: 'Jezus predikte het Koninkrijk van God, maar wat hij kreeg was de kerk!' In het Nieuwe Testament is deze ontwikkeling al te zien. Lees bijvoorbeeld in Handelingen 11,19-30 over de delegatie uit Jeruzalem. Dat impliceert een zekere mate van bestuur, en het instellen van een leer. In onze tijd kun je dit proces zien bij de pinksterbeweging. Aanvankelijk is men wars van elke vorm van organisatie. De Geest moet immers in volle vrijheid zijn werk kunnen doen, zegt men. Men zet zich juist af tegen de traditionele kerken met hun teveel aan bestuur en organisatie. Dat belemmert de Geest, vindt men. Maar na verloop van tijd krijgt ook de pinksterbeweging een bestuur, men sticht theologische scholen en er komen officiële voorgangers. De pinksterbeweging wordt een pinksterkerk.

Dit proces van institutionalisering heeft voor- en nadelen. Het voordeel is: een organisatie helpt je je missie beter te vervullen. Je kunt geld inzamelen; je benoemt een bestuur; en dan kun je diaconale zorg opzetten, kerken bouwen, voorgangers opleiden, enzovoort. Het nadeel is: zodra de spontane beweging van het begin vaste vormen krijgt, ontstaat er ook zoiets als een leer, en daarmee gaat al gauw een zekere leerdwang gepaard. De leer wordt vastgelegd in leerboeken en credo's. Er komen leiders die de leer bewaken. Dat kan ten koste gaan van het spontane en vrije geloof.

2. Luther zag dat de kerk als instituut in zijn tijd de geloofsbeleving van de gewone mensen in de weg was gaan staan.

De toenmalige praktijk van de aflaten is natuurlijk schrijnend. De kerk ziet zich zelf als eigenaar van de verlossing, en verstrekt de middelen daartoe: goede werken of geld. De macht van de geestelijken is daardoor enorm: de taal van het geloof was de taal van de geestelijken, het latijn. Kerktaal en kerkelijke formules, vreemd voor gewone mensen. Bovendien bepaalde de paus hoe je de bijbel moest lezen en begrijpen; dus voor de individuele gelovige was er geen vrijheid van geloven, geen ruimte voor spontane en vrije uitingen. De gewone gelovige hoefde zelfs de bijbel niet te lezen, en al helemaal niet uit te leggen, zeiden de geestelijken. Hij moest de geestelijken volgen en hun woorden nazeggen.

Het grote bezwaar van Luther tegen dit alles: zo maakt de kerk zich eigenaar van zaken die alleen God toebehoren. Ons leven en onze verlossing zijn een gave van God, maar de kerk gaat daar tussenin staan – tussen de mens en God in! Daarmee begaat de kerk een enorme fout.

3. Dat is de achtergrond van de kritische inzichten waarmee Luther de kerk wilde hervormen: door genade, door geloof, door de Schrift alleen (sola gratia, sola fide, sola scriptura).

Het enige wat ons kan redden is de genadevolle liefde van God. Een mens ervaart de verlossing als hij die genade in geloof aanneemt. Geloven is deze weg naar de verlossing ontdekken in het woord van God, de bijbel; dat is veel belangrijker dan alles wat de geestelijken en de kerk kunnen zeggen.

Deze ideeën van Luther betekenen een ondermijning van de macht van de kerk en van de geestelijken. De kerk zelf is niet zaligmakend; ze kan de verlossing prediken, maar zij is niet de beheerder van de verlossing.

Luther wil dus terug naar de bron waar de officiële kerk volgens hem ver van verwijderd is geraakt.

4. De Rooms-katholieke geestelijken zien deze hervormingsbeweging als een aanslag op hun positie en dus bestrijden ze haar.

De hervormingsbeweging mislukt in die zin, dat er iplv een hervorming van de gehele kerk, een scheuring optreedt. Dat is zeker aanvankelijk niet de bedoeling geweest. Maar de geestelijken begrepen heel goed wat Luther e.a. beoogden. Zij voelden aan dat hun machtspositie zou verdwijnen als zij de hervorming van de kerk toestonden. Dus keerde de gevestigde kerk zich met alle mogelijke middelen tegen de hervorming; het ging daarbij allang niet meer om de zuiverheid van het geloof, maar om de macht van de kerk en haar leiders.

De Rooms-katholieke kerk die in diezelfde periode in Zuid-Amerika komt (16^e eeuw), is een conservatie, reactionaire kerk; op macht ingesteld. Het nieuw ontdekte continent was een mogelijkheid het in Europa verloren terrein terug te winnen; een nieuwe kerk volgens de ware leer, zonder ketterijen.

5. Terug naar de bron betekent: de bijbel gaat vóór de kerkelijke leer; en de gewone gelovigen krijgen ruimte tegenover de machtspositie van de geestelijken.

Tegenover de kerktaal (liturgische formules en latijn) komt bij Luther de taal van het volk. Vandaar zijn inspanningen voor een bijbelvertaling en liederen in de taal van de gewone mensen. Belangrijker dan de rol van de kerk is het geloof van de gelovigen zelf.

6. De fouten in de kerk waartegen de hervormers protesteerden, doen zich later regelmatig ook voor in de protestantse kerken!

Ook de protestantse kerken ontwikkelen hun eigen leer, en ook in die kerken ontstaat dikwijls leerdwang. Ook in de kerken van de hervorming zijn er dikwijls theologen en leiders die ver boven het gewone kerkvolk staan. Denk aan de rol van de Heidelbergse Catechismus. Die werd de gelovigen niet aangeboden als gespreksstof, maar werd voorgeschreven als de leer die men diende te geloven. Ook in protestantse kring hebben kerkleiders en synodes vaak het vrije geloof van de gelovigen in de weg gestaan.

Tegenwoordig eisen wij met elkaar meer ruimte op voor de gelovigen zelf. Dat is een goede ontwikkeling. De kerk en de theologen zijn niet de eigenaren van de bijbel en het geloof. Ieder mens die dat wil, mag de bijbel uitleggen, meedenken en meepraten over het geloof.

7. Echte volgelingen van de Hervorming zijn wij als wij ons geloof durven te uiten en te beleven in samenhang met onze eigen culturele omgeving.

Luther zocht in teksten en muziek naar aansluiting bij de taal en het leven van de gewone mensen in zijn tijd. Dat mogen wij vandaag doen. Dus volop ruimte voor eigen Antilliaanse liederen, teksten en geloofsuitingen! Bij het grote schilderij van de diepzeewereld van Bonaire, op een gebouw net buiten Kralendijk, wordt Psalm 107, 24 geciteerd. Dat is een prachtig voorbeeld van toeëigening (actualisering of kontekstualisering) van de bijbel. Opeens is dat psalmvers niet slechts een vers uit en over een ver verleden, maar slaat het direct op een situatie hier en nu. Namelijk op de wondere wereld van Bonaire. En daardoor krijgt die wereld van Bonaire extra betekenis. Zo mag je de bijbelse verhalen en inzichten herlezen vanuit je eigen actuele kontekst. Zoals Luther dat deed met zijn bijbelvertaling en zijn kerkliederen.

8. Als wij in de geest van de hervorming kerk willen zijn, dienen wij onze kerk voortdurend te hervormen.

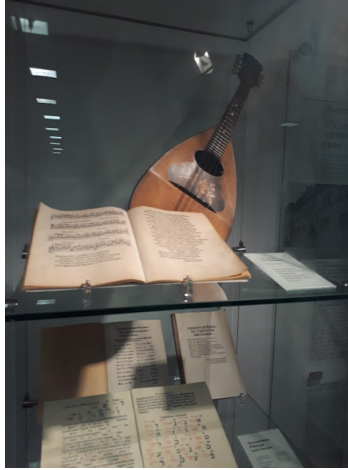
Dit betekent permanente zelfkritiek. Volgens velen is dat de grondslag van het protestantisme. De leer van de kerk mag nooit de overhand krijgen over het geloof van de mensen. Een hervormde kerk behoort een kerk te zijn waar ieder zich vrij voelt zijn/ haar geloof en ongeloof (ook dat!) te uiten, zodat het gesprek mogelijk is. Protestantenvoelen dan ook voortdurend het gesprek en de gezamenlijke bezinning.

FOTO'S LUTHERREIS

Jaap en Marian Luinstra

De Wartburg –
Een vaste burcht

Luthers bijdrage aan de
kerkmuziek

Johann Sebastian Bach
naast zijn kerk in Leipzig

De Stadskerk in Wittenberg

De Reformatie gaat verder...

Maarten Luther met de
geopende bijbel

De deur van de slotkapel met
de 95 stellingen van Luther

Katharina von Bora, echtgenote
van Maarten Luther

Indrukwekkende kerken in
Erfurt

NIEUWJAAR

Nieuwjaar is de dag waarop het begin van het nieuwe jaar wordt gevierd. In de westerse wereld is dit op 1 januari, in andere culturen vaak op andere data. Bij deze viering zijn wederzijdse gelukwensen en goede voornemens gebruikelijk.

Geschiedenis

Lang geleden begon het nieuwe jaar bij het begin van de lente, als de natuur weer tot leven kwam, of begin januari, als de dagen beginnen te lengen. Bij de invoering van het christendom wilde de Kerk een eind maken aan de heidense gewoonten rond deze nieuwjaarsviering, en riep 1 januari uit tot bid- en boetedag om de besnijdenis van Jezus (8 dagen na de geboorte) te vieren. Maar ook daarna vierde men het nieuwe jaar nog rond de oude heidense data, maar ook op Sint Maarten (11 november); de eerste adventsdag; de zonnewende (rond 21 december); of Maria Boodschap (25 maart). De Spaanse landvoogd Requesens besloot in 1575 dat het nieuwe jaar officieel op 1 januari begon.

De Babyloniërs brachten rond 2600 v.Chr. een koningsoffer. Ze meenden dat op nieuwjaarsdag de koning het mikpunt van de goden zou zijn, dus vervingen ze de koning tijdelijk door een slaaf of een ter dood veroordeelde, reden hem als koning rond en offerden hem ten slotte. Zo werd het kwaad een jaar afgewend.

De oude Germaanse oud-en-nieuwviering werd in de winter gevierd, duurde 12 dagen en nachten en heette 'Joelfeest'. Het Joelfeest begon op de langste nacht van het jaar op 20 december en duurde tot 1 januari, het huidige Nieuwjaar. Na de Romanisering werd dit verschoven naar 25 december en werd 12 nachten later Driekoningen gevierd. In hedendaagse paganistische religies (o.a. Wicca) wordt Yule gevierd rond 21 december.

Bij de Romeinen begon het nieuwe jaar op 1 maart, totdat Julius Caesar in 44 v.Chr. de juliaanse kalender invoerde, vanaf die tijd was Nieuwjaar op 1 januari. De Romeinen offerden sindsdien op die dag aan de god Janus (waarnaar *januari* is genoemd) om hem mild te stemmen voor het aankomende jaar. Dit begin van het jaar in maart komt nog tot uiting in de namen van onze maanden september ("zevende maand"), oktober ("achtste maand"), november ("negende maand") en december ("tiende maand"), en in de schrikkelidag, die voorkomt aan het eind van de laatste en kortste maand van het jaar: februari.

Tradities en gebruiken

Men ziet de periode van kerst tot Driekoningen (de heidense twaalf nachten) tegenwoordig nog steeds als feestelijke periode. In deze periode vallen (verplichte) snipperdagen en schoolvakanties, en veel bedrijven zijn gesloten. Veel mensen laten de kerstboom tot na Driekoningen staan. De tradities van onze heidense voorouders hebben dus nog steeds invloed. De nieuwjaarsvuren zijn terug te vinden in de traditionele kerstboomverbrandingen die in sommige plaatsen nog steeds worden georganiseerd. De oude vuren werden destijds gedoofd, en nieuwe vuren werden ontstoken om het oude jaar te vernietigen en de komst van het licht en het nieuwe te onderstrepen.

Ook moesten de geesten van de overledenen en de demonen worden verjaagd, die juist rond deze tijd konden opspelen. Dit verjagen gebeurde met veel lawaai, wat nog terug te vinden is in het gebruik om rond de jaarwisseling vuurwerk af te steken en klokken te luiden.

Deze geesten moesten echter ook gunstig gestemd worden. Zij konden namelijk de mensen en het vee vruchtbaar maken en het gewas doen groeien. Men bracht ze daarom ook offers, die men na het ritueel zelf opat en -dronk. Dit vinden we terug in onze eigentijdse kerst en oud-en-nieuwgerechten terug, zoals kerststollen, duivekaters, wafels, knieperties, spekdikken, oliebolletjes en de traditie om uitgebreide maaltijden aan te richten met veel alcoholische drank.

Het geven van cadeautjes en nieuwjaarsgiften aan familie en personeel was al onder de Romeinen gebruikelijk. Het vindt in Frankrijk plaats op nieuwjaarsdag, in Italië op Driekoningen,

in het Verenigd Koninkrijk op eerste kerstdag, in Duitsland op kerstavond en op Sinterklaas: 5 december (NLD) + 6 december (VL) en met kerst. In 1535 schafte Maarten Luther Sinterklaas af; het kerstkind werd de bringer van geschenken.

Gebruiken

Op 1 januari wensen we iedereen het beste, zodat we die wensen ook terug ontvangen. Vroeger werd vooral geld gegeven. In de 19e eeuw liep dat uit de hand, toen men wildvreemde voorbijgangers geld probeerde af te bedelen met berijmde nieuwjaarswensen en -prenten.

Schoorsteenvegers, vuilnisophalers, straatvegers, nachtwakers en lantaarnaanstekers verkochten hun beste wensen; tegenwoordig zijn het de tijdschrift- en krantenbezorgers die ons zo hun beste wensen overbrengen, en zien we dit gebruik nog terug in het sturen van kerst- en nieuwjaarskaarten, het geven en bezoeken van nieuwjaarsrecepties, en de gewoonte iedereen die men ontmoet het beste te wensen voor het nieuwe jaar.

In de laatste jaren is het gebruikelijk geworden zich massaal in het open en dus koude water te storten, meestal in, soms zonder zwemkleding, maar ook in allerlei fantasie-uitmonsteringen, dit gebruik staat bekend als de nieuwjaarsduik.

VOOR DE KINDEREN - KLEURPLAAT

COLOFON

Eindredactie

Désirée Coffie daisycoffie@hotmail.com

Marga Buys marga.buys@gmail.com

Druk

Multi-Post Antilles N.V.

Kaya Industria 2

Bonaire, Caribisch Nederland

Oplage

75 exemplaren

Verspreiding

Digitaal via e-mail en in drukvorm onder gemeentelieden, gasten en vrienden van de kerk

Verschijningsdata 2018

nr.	verschijning	kopij uiterlijk
29	4 maart 2018	27 februari 2018
30	6 juni 2018	1 juni 2018
31	2 september 2018	28 augustus 2018
32	2 december 2018	27 november 2018

Bankgegevens VPGB

Maduro & Curiel's Bank Bonaire

Kaya L.D. Gerharts 1

Bonaire, Caribisch Nederland

SWIFT code: MCBKBQBN

Kerkvoogdij

rekeningnummer 58.100.305

tnv Kerkenraad Verenigde Protestantse Gemeente

Jeugdwerk

rekeningnummer 115.282.504

tnv Protestantse Gemeente Bonaire Jeugdwerk

Diaconie

rekeningnummer 115.224.304

tnv Kerkenraad Protestantse Gemeente Diaconie

Begraafplaats

rekeningnummer 115.402.504

tnv Restauratie Protestantse Begraafplaats

Restauratie kerk

rekeningnummer 115.402.602

tnv Restauratie Protestantse Kerk

Voor specifieke donaties graag even contact opnemen met Sapphira Coffie, quaestor, sapphiracoffie@hotmail.com